

“De Huizen” – een knap staaltje van innoverend denken.

Toen ik een vijftal jaar geleden te horen kreeg van het concept “de Huizen” als kleinschalige, gedifferentieerde en op de omgeving betrokken vorm van detentie, was mijn spontane reactie dat zo’n detentievorm onmogelijk in de plaats kan komen van het bestaande gevangenisarsenaal. Dit, niet alleen omwille van de budgettaire impact, maar vooral gelet op het profiel van de hedendaagse gevangenisbewoner.

Naderhand ben ik gaan inzien dat mijn eerste oordeel voorbijging aan het gegeven dat het profiel van een gedetineerde mede gemaakt wordt door het gevangenisregime waaraan deze laatste onderworpen wordt.

Een aantal fenomenen hebben de voorbije drie decennia het penitentiaire beleid stevig parten gespeeld. Op de eerste plaats de constant stijgende overbevolking. Dit gold voor alle gevangenis die niet exclusief voor strafuitboeting voorbestemd waren.

Deze permanente overbevolking heeft een nefaste impact gehad op de kwaliteit van de detentie-invoering. Niet alleen wat betreft het voorzien in de basisbehoeften van de gedetineerden, maar ook op het vlak van detentieprogramma’s – of het gebrek daaraan – en van de wijze van bejegenen van de gedetineerden.

De handicap van een voortdurend gebrek aan een minimaal aanvaardbare capaciteit en adequate infrastructuur hadden voor gevolg dat de gevangenisadministratie haar taak onvoldoende naar behoren kon uitvoeren, op het vlak van de classificatie (wachlijsten), op het vlak van het detentieplan, tewerkstelling, de goede contacten tussen gedetineerden en personeel, enz.

Het invoeren van een rechtspositioneel kader via de Basiswet en de Wet op de externe rechtspositie heeft tot hertoe dit verlies aan kwaliteit kunnen compenseren.

In strafuitboetingshuizen is de situatie veel genuanceerder. Daar is nooit overbevolking en ze herbergen een stabiele, geselecteerde populatie waardoor gemakkelijker een regime op maat kan uitgewerkt worden. We kennen diverse zeer goede initiatieven, zoals b-leave in Ruiselede en de beroepsopleidingen in Hoogstraten en Oudenaarde, en de aangepaste regimes in kleinere units zoals de vrouwenafdeling te Gent en te Brugge.

Maar er is nog altijd een gemis in het penitentiair aanbod van voldoende gedifferentieerde detentieprogramma’s, onder andere voor druggebruikers, geïnterneerden, enz.

Veroordeelden blijven vaak langer dan nodig in de gevangenis zitten, omdat het zo moeilijk is vanuit detentiecontext op een soepele wijze aan de reclassering te werken. Kleinschaliger settings zouden dit wel kunnen faciliteren. Het concept van de Huizen kan daar een adequaat antwoord op geven.

Het aspect van de gemeenschapsgerichte activiteiten is daar eveneens een essentieel onderdeel van, want het komt zowel het zelfbeeld van de gedetineerde als de beeldvorming van de omgeving op deze doelgroep ten goede.

Ik wil hier blijk geven van mijn oprechte bewondering voor het innoverend denken dat in “de Huizen” tot uiting komt. Ik ben ervan overtuigd dat het een essentiële bijdrage zal leveren aan richting waarin het penitentiaire landschap in de nabije toekomst zal evolueren.

Gent, 7 februari 2016

Luc Stas – directeur van de gevangenis te Gent